

CA KHÚC VỀ QUẢNG NGÃI GIAI ĐOẠN 1975-1995

Nguyễn Thế Truyền
Trường Đại học Sài Gòn
Email: nttruyen@sgu.edu.vn

/Ngày nhận bài: **28/12/2025** /Ngày nhận bài sửa sau phản biên: **05/01/2026** /Ngày chấp nhận đăng: **30/01/2026**

TÓM TẮT

Bài viết trình bày một giai đoạn sáng tác âm nhạc về Quảng Ngãi (1975-1995) của các tác giả trong và ngoài tỉnh. Khoảng thời gian 20 năm là tương đối ngắn, nhưng là một giai đoạn đầy ý nghĩa và đáng nhớ trong bối cảnh sau thống nhất đất nước. Trong Ca khúc về Quảng Ngãi giai đoạn 1975-1995, chúng tôi sẽ trình bày các vấn đề như sau đây: Miền quê núi Ân - sông Trà; Các sáng tác của các tác giả nơi khác, không sinh sống tại Quảng Ngãi; Các sáng tác của các tác giả Thành phố Hồ Chí Minh, Thành phố Đà Nẵng quê Quảng Ngãi; Các sáng tác của các tác giả ở Quảng Ngãi; Đề tài và nội dung, bao gồm: Ca ngợi Đảng, Lãnh tụ và thống nhất đất nước 1975; Biết ơn người chiến sĩ; Ca ngợi lao động sản xuất và cuộc sống đổi mới; Quê hương - tình yêu; Những tên làng tên núi tên sông; Về chất liệu âm nhạc.

Từ khóa: Quảng Ngãi, âm nhạc Quảng Ngãi, ca khúc Quảng Ngãi, nhạc sĩ Việt Nam

SONGS ABOUT QUANG NGAI PROVINCE DURING THE PERIOD 1975-1995

ABSTRACT

This article contributes to the presentation of a period of musical composition about Quảng Ngãi (1975-1995) by composers both from within and outside the province. Despite encompassing a relatively short span of twenty years, this was a significant and memorable phase following national reunification.

In Songs about Quảng Ngãi (1975-1995), the discussion covers: The mountainous countryside of Ân and the Trà River; compositions by authors from other regions who did not reside in Quảng Ngãi; compositions by authors from Hồ Chí Minh City and Đà Nẵng who were originally from Quảng Ngãi; compositions by authors living in Quảng Ngãi; as well as topics and content, including: praise for the Party, the national leaders, and the 1975 victory; grateful to the soldiers; glorification of productive labor and life under renovation; themes of homeland and love; and references to place names and landmarks in Quảng Ngãi; Regarding musical material.

Keywords: Quảng Ngãi, Quảng Ngãi music, Quảng Ngãi songs, Vietnamese composers

1. MỞ ĐẦU

Quảng Ngãi là một tỉnh thuộc miền Trung, có quốc lộ 1A và đường sắt xuyên Việt đi qua, có quốc lộ 24A nối liền với các tỉnh thuộc Tây Nguyên, phía Đông giáp biển Đông, phía Tây giáp biên giới Lào và Campuchia, phía Nam giáp thành phố Đà Nẵng, phía Bắc giáp Gia Lai. Từ ngày 01 - 7 - 2025, theo chủ trương của Trung ương, Quảng Ngãi và Kon Tum đã sáp nhập thành một tỉnh, lấy tên là tỉnh Quảng Ngãi (mới). Trong bài viết này, chúng tôi chỉ đề cập đến một xuất bản phẩm từ năm 1998 của Sở Văn hóa - Thông tin Quảng Ngãi (cũ), đó là Tuyển tập 50 năm ca khúc Quảng Ngãi. Chúng tôi sử dụng các phương pháp nghiên cứu tổng hợp, hệ thống hóa và phân tích các dữ liệu, cũng như quan sát xã hội học trong bài viết.

Tuyển tập 50 năm Ca khúc Quảng Ngãi (1945 - 1995) được Sở Văn hóa - Thông tin Quảng Ngãi cho ra đời năm 1998 (Chịu trách nhiệm bản thảo: NSUT Hiền Minh; Biên tập: Nguyễn Thế Truyền, Cao Chur; Trình bày bìa: La Đa), được chia làm 3 giai đoạn lịch sử:

1945 - 1954, 1954 - 1975 và 1975 - 1995. Để hoàn thành tốt công việc này, Ban Biên tập âm nhạc của Sở Văn hóa - Thông tin Quảng Ngãi lúc bấy giờ đã được sự giúp đỡ tận tình của Văn phòng Hội Nhạc sĩ Việt Nam; các nhạc sĩ: Phan Huỳnh Điểu (TP. HCM), Trương Quang Lục (TP. HCM), Phan Ngọc (TP. Đà Nẵng), Ánh Dương (Nghệ An) trong việc cung cấp bản thảo và những thông tin quý báu về tác giả tác phẩm liên quan.

Năm 2025 trong không khí cả nước kỷ niệm 50 năm ngày thống nhất, chúng tôi sẽ trình bày giai đoạn thứ ba trong Tuyển tập này (từ 1975 - 1995), gồm 42 ca khúc của 32 tác giả trong và ngoài tỉnh Quảng Ngãi. Đây là những ca khúc được sáng tác trong một giai đoạn khá ngắn, chỉ hai mươi năm; nhưng nó là một giai đoạn đầy thử thách, cam go trong bối cảnh sau thống nhất đất nước. Các thể loại nghệ thuật trước đó, cũng được từng bước chuyển hướng sáng tạo trong tình hình mới của đất nước và dân tộc. Qua bài viết, chúng tôi mong góp thành một bức tranh trong diện

mạo chung của ca khúc Việt Nam, cũng như những lời ca tiếng hát từ những miền quê yêu dấu, nghèo khó và thân thương của đất nước trong một giai đoạn của lịch sử.

Gần 30 năm trôi qua, một số nhạc sĩ (kể cả các thi sĩ có thơ được sử dụng trong một số lời ca) có bài trong giai đoạn 1975 - 1995 của Tuyển tập ca khúc này đã qua đời. Đó là nhạc sĩ Phan Huỳnh Điểu (1924 - 2015) người viết Lời Bạt cho tuyển tập và cung cấp nhiều thông tin quý giá, nhạc sĩ Trần Hoàn (1928 - 2003), thi sĩ Tế Hanh (1921 - 2009), Bùi Văn Ba (1931 - 2022), Văn Chừng (1938 - 2006), Ánh Dương (1935 - 2022), Tô Hải (1937 - 2022), thi sĩ Nguyễn Trung Hiếu (1932 - 2018), Đào Việt Hưng (1930 - 2022), Nguyễn Thụy Kha (1949 - 2025), Mai Sao (1926 - 2013), Hà Sâm (1936 - 2025), Nguyễn Trọng Tạo (1947 - 2019), v.v... Trong đó, có người là những tên tuổi lớn của nền nghệ thuật đương đại Việt Nam, đã vinh dự nhận Giải thưởng Hồ Chí Minh về Văn học nghệ thuật như: nhạc sĩ Phan Huỳnh Điểu, Trần Hoàn và thi sĩ Tế Hanh... mà những tác phẩm của họ sẽ mãi mãi trong trái tim những người dân Quảng Ngãi.

2. NỘI DUNG

2.1. Miền quê núi Ấn - sông Trà

Quảng Ngãi thuộc vùng Nam Trung Bộ, gần sát với điểm giữa của dải đất hình cong chữ S Việt Nam (điểm giữa thuộc Đà Nẵng). Nơi đây là quê hương của nhiều vị anh hùng và tướng lĩnh được lưu danh: Lê Văn Duyệt (1764 - 1832), Trương Định (1820 - 1864)...; thời hiện đại có: Thủ tướng Phạm Văn Đồng (1906 - 2000), Tướng Nguyễn Chánh (1914 - 1957), Trung tướng Phạm Kiệt (1910 - 1975), Thượng tướng Trần Văn Trà (1919 - 1996),...

Miền quê núi Ấn - sông Trà có khí hậu khắc nghiệt nhưng thiên nhiên cảnh vật lại rất quyến rũ. Theo Tiến sĩ Nguyễn Đăng Vũ (nguyên Giám đốc Sở VH,TT&DL Quảng Ngãi) trong *Quảng Ngãi tỉnh chí*, in trên "Nam Phong tạp chí" năm 1933, Tuần Vũ Quảng Ngãi lúc bấy giờ là ông Nguyễn Bá Trác và các cộng sự, có nêu 12 thắng cảnh của Quảng Ngãi. Theo trình tự, đó là: "Thiên Ấn niêm hà" (Ấn trời trên sông), "Thiên Bút phê vân" (Bút trời vẽ mây), "Long Đầu hỷ thủy" (Đầu rồng giỡn nước), "La Hà thạch trận" (Trận đá La Hà), "Thạch Bích tà dương" (Bóng nắng chiều Thạch Bích), "Hà Nhai văn độ" (Bến chiều Hà Nhai), "An Hải sa bàn" (Mâm cát An Hải), "Cổ Lũy cô thôn" (Cổ Lũy thôn cô), "Liên Trì dục nguyệt" (Ao sen trắng tắm), "Vu Sơn lộc trường" (Bãi nai núi Vu), "Vân Phong túc vũ" (Mưa đêm núi Vân), "Thạch ky điệu tâu" (Lão câu trên ghềnh đá).

Con người ở đây chất phác, hiền hòa nhưng cũng đầy lòng quả cảm và trung kiên. Nơi này, từ xưa đã là

nguồn cảm hứng cho các thi nhân mặc khách; là nơi sinh thành của nhiều văn nghệ sĩ tên tuổi lớn, như: Thi sĩ Bích Khê (1916-1946), Thi sĩ Tế Hanh (1921-2009), Thi sĩ Thanh Thảo, nhạc sĩ Trương Quang Lục, NSND. Lê Thi, NSND. Trà Giang, NSND. Thanh Tuấn, v.v... Có thể thấy được tình đất tình người Quảng Ngãi trong những vần thơ sau:

*Trà Giang, Thiên Ấn chuông gầm sóng
Vang tiếng ngàn năm đất Cẩm Thành
Ngàn năm quả Ấn nằm trơ mốc
Một dải sông Trà chảy sậm xanh...
Nghìn năm cổ nhân đầu đỏ tá
Cánh chim kêu lạnh đập trong cành.*

(Trên núi Ấn nhìn sông Trà - thi sĩ Bích Khê)

Thi sĩ Tế Hanh đã có những câu thơ nổi tiếng viết về quê hương Quảng Ngãi, qua bài thơ "Nhớ con sông quê hương":

*Quê hương tôi có con sông xanh biếc
Nước gương trong soi tóc những hàng tre
Tâm hồn tôi là một buổi trưa hè
Toả nắng xuống lòng sông lấp loáng
Chẳng biết nước có giữ ngày, giữ tháng
Giữ bao nhiêu kỷ niệm giữa dòng trôi?
Hỡi con sông đã tắm cả đời tôi!
Tôi giữ mãi mối tình mới mẻ
Sông của quê hương, sông của tuổi trẻ
Sông của miền Nam nước Việt thân yêu.*

2.2. Sáng tác của các tác giả nơi khác, không sinh sống tại Quảng Ngãi

Đây là những sáng tác của các nhạc sĩ ở những địa phương khác và không sinh sống tại Quảng Ngãi. *Quảng Ngãi quê em sáng xuân nay* (1975) của Ánh Dương; *Giai điệu nhà sàn, Chiều sông Re* (1980) của Phan Quý; *Ngọt ngào hương quê* (1981) của Trần Quang Huy; *Biển hát Sa Huỳnh* (1984) của Nguyễn Thụy Kha; *Đường về Thạch Nham* (1984) của Nguyễn Trọng Tạo; *Mộ Đức yêu thương* (1985) của Mai Sao; *Hương quê Trà Bồng* (1985) của Đào Việt Hưng; *Nhớ về Quảng Ngãi* (1985) của Vũ Trung; *Về lại sông Trà* (1986) của Vĩnh An; *Cảm xúc sông Trà* (1988) của Vĩnh Phúc; *Hát về quê ta Đức Phổ* (1991) của Văn Chừng; *Quảng Ngãi quê mình* (1995) của Thanh Anh, phỏng thơ Võ Cảnh; *Ba Tư yêu thương* (1995) của Tô Hải; *Về thăm Vạn Tường* (1995) của Trần Hoàn, phỏng thơ Thiện Tân.

2.3. Sáng tác của các tác giả TP.HCM, Đà Nẵng quê Quảng Ngãi

Đây là những ca khúc của các nhạc sĩ quê Quảng Ngãi, đang sinh sống và công tác trong nhiều lĩnh vực khác nhau tại thành phố Hồ Chí Minh, Đà Nẵng.

Vườn xưa (Thơ Tế Hanh), *Hồi dòng sông Trà* (1984) của Phó Giáo sư - Tiến sĩ Thế Bảo; *Hát về con kênh Thạch Nham* (1984) của Phó Giáo sư - Nhà giáo ưu tú

NGHỆ THUẬT - ARTS

Hà Sâm; *Hồ Thạch Nham - mùa xuân sông Trà* (1985) của Trương Quang Lục (thơ Nguyễn Trung Hiếu), *Em đi trồng quế* (1985) của Nguyễn Thế Truyền; *Nghe câu ca đất Quảng* (1987) và *Lời ru ngàn năm* (1988) của Trần Đức Hùng; *Kéo lưới trên biển quê hương* (1990) của Trương Quang Lục; *Tình quê Nghĩa Hành* (1994) của Phạm Đăng Khương; *Ba Tư quê em* (1994) của Nguyễn Thế Truyền.

Ca khúc trong giai đoạn này có một tác giả quê Quảng Ngãi, sinh sống tại Thành phố Đà Nẵng đó là: Ca nhạc sĩ, NSUT Đinh Thạm với *Hương mùa tình em* (1980).

2.4. Các sáng tác của các tác giả ở Quảng Ngãi

Bao gồm những sáng tác của các nhạc sĩ quê Quảng Ngãi và hiện đang sinh sống tại nơi đây; những nhạc sĩ không phải quê Quảng Ngãi nhưng sinh sống và gắn bó với miền đất này.

Tháng năm nhớ Bác (1975) của nhà giáo Bùi Văn Ba; *Điện sáng trên rừng Ba Tư* (1984) của Phạm Anh Trung; *Mùa xuân trên bản làng Kor* (1984) của Nhật Lệ - người con của dân tộc Kor; *Bàn tay mẹ* (1985) của nhà giáo Tùng Minh; *Phía ấy mặt trời lên* (1988) của Trương Quang Tuấn, phổ thơ Nguyễn Trung Hiếu; *Khúc hát về Quảng Ngãi* (1989) của Điền Sơn; *Màu xanh thời gian* của Dương Quang Hùng, phổ thơ Nguyễn Trung Hiếu; *Một thoáng sông Trà* (1990) của Trần Xuân Tiên; *Câu lý sông Trà* (1990) của nhà giáo Phạm Tuy; *Nhớ Sơn Mỹ* (1991) của Minh Châu.

2.5. Đề tài và nội dung

Ở đây chúng tôi sắp xếp thành 4 đề tài và nội dung trong Ca khúc Quảng Ngãi giai đoạn 1975-1995: Ca ngợi Đảng, Lãnh tụ và thống nhất đất nước 1975; Biết ơn người chiến sĩ; Ca ngợi lao động sản xuất và cuộc sống đổi mới; Quê hương - tình yêu. Tuy nhiên, trên thực tế cũng có những ca khúc có sự pha trộn và đan xen nhiều đề tài và nội dung khác nhau như một lẽ thường tình.

2.5.1. Ca ngợi Đảng, Lãnh tụ và thống nhất đất nước 1975

Bên cạnh ca khúc, việc đặt lời mới cho dân ca và dân ca cải biên cho đề tài này rất được phổ biến trong phong trào văn nghệ quần chúng ở Quảng Ngãi lúc bấy giờ. Đây là một đề tài lớn, rất được mọi người quan tâm.

*Ơ rừng núi ơi!
Điện sáng lên rồi!
Rừng Ba Tư quê ta điện sáng lên rồi
Đẹp trên quê hương ta như ngàn ánh sao trời
Đảng đem về cho buôn làng no ấm
Điện sáng lung linh dòng nước trong xanh
Đẹp biết bao quê hương mình.*

*(Điện sáng trên rừng Ba Tư - Phạm Anh Trung)
Chào non sông Bắc Nam một nhà
Ôi tiếng cười câu ca rộn rã khắp hai miền
Tháng 5 về càng thương nhớ Bác
Hòa lời ca non sông
Tháng 5 ơi! Lời Bác mới như hôm nào
Đội vang núi sông sôi trào
Tháng 5 bao nhiêu thương nhớ dạt dào lòng
người...
(Tháng năm nhớ Bác - Bùi Văn Ba)*

2.5.2. Biết ơn người chiến sĩ

*Em lại về thăm mảnh đất Vạn Tường
Nơi anh ra đi không bao giờ trở lại
Bên chôn anh nằm em nghe lòng ấm mãi
Đất dịu hiền miền thủy dương quê anh
Trời trong xanh cơn gió mát
Ngọt lành hương của biển của đồng sâu lắng
Nén hương này em cắm lên mộ anh
Nhớ anh nhiều em yêu đất mình hơn.
(Về thăm Vạn Tường, Nhạc: Trần Hoàn, phỏng ý thơ:
Thiện Tân).*

*Về đây nghe gió, gió hát về em
Về đây nghe sóng, sóng ru êm đềm
Giấc ngủ ngàn đời, một người đã xa
Lìa xa mãi mãi còn nhớ thương đau.
(Nhớ Sơn Mỹ - Minh Châu)*

*Nhớ ngày năm xưa nhà tù An Trí
Bao chiến sĩ cách mạng đã lớn lên từ đây...
(Điện sáng trên rừng Ba Tư - Phạm Anh Trung)*

2.5.3. Ca ngợi lao động sản xuất và cuộc sống đổi mới

*Về đây xẻ núi ngăn sông
Vui câu hò ba lý tình tang
Tuổi hai mươi xây dựng quê hương
Tuổi thanh niên ta đi xây dựng quê hương
Đồ khoan đồ hò này anh em ơi! Đồ khoan đồ hò
Đập đập Thạch Nham bắt con nước về đồng.
Nào này nhanh tay trăm nhấc cuộc này
Tình rằng anh đâu có thách
Nào này nhanh tay ai ơi!
Em cũng thi tài mà rằng em thách anh nào!
Đông Thạch Nham một màu nắng mới
Nắng xuân tràn về ngập bờ mình ơi!
Máy reo trên đồng làng được mùa mình ơi!
(Hát về con kênh Thạch Nham - Hà Sâm)*

*Sáng xuân nay sắc trời xanh hơn ngọc
Tiếng đồ hò xẻ núi bỗng âm vang
Xuân đến rồi với dòng Trà Giang
Đẹp vô cùng mùa xuân Thạch Nham.
Nắng xuân tươi sáng rực trên núi rừng
Khắp công trường guồng máy tiếng rộn vang
Xuân đến rồi với hồ Thạch Nham*

Đẹp vô cùng mùa xuân Trà Giang.
(Hồ Thạch Nham - mùa xuân sông Trà, Nhạc:
Trương Quang Lục, Lời: Nguyễn Trung Hiếu).

*Nếu em về Thạch Nham cùng anh
Đến với sông Trà dòng sông Trà xanh
Đường qua bao dòng suối tình anh nâng nhịp cầu
Đường qua bao đôi núi trời xanh xanh một màu
Nhớ thương nhau anh chờ em (chờ em) tới!
(Đường về Thạch Nham - Nguyễn Trọng Tạo)*

*Theo con đường rộng thênh thang
Nay ta về với Chợ Chùa
Nghe lòng ngập tràn niềm vui
Vì dòng sông đã nổi nhịp cầu
Nghĩa Hành của ta bừng sáng lên rồi
Dòng nước đã về, dòng điện đã về
Mà sao cứ ngỡ là mơ...
Kìa là rừng cây bao la một màu
Một đồng lúa đang lên xanh
Một rừng mía đang vươn nhanh
Gọi tương lai về no ấm trên quê hương này.
(Tình quê Nghĩa Hành - Phạm Đăng Khương)
Còn gì vui hơn thế, Trà Bồng ơi yêu dấu
Có những đôi tay (có những đôi tay)
Mang lại mùa xuân, mùa xuân yêu thương!...
Em đây tự hào cô gái Co địu dằm
Xinh rất xinh với đằm đằm
Em trông cây quế, quế xanh (quế xanh) bạt ngàn.
(Em đi trông quế - Thế Truyền)*

2.5.4. Quê hương-tình yêu

*Quê hương và tình yêu là đề tài muôn thuở, thu hút
cảm xúc và sự sáng tạo của nhiều nhạc sĩ.
Mảnh vườn xưa cây mỗi ngày một xanh
Bà mẹ già tóc mỗi ngày mỗi bạc
Hai ta mãi hai đầu đất nước
Có bao giờ cùng trở lại vườn xưa
Hai ta như ngày nắng tránh ngày mưa
Như sao hôm, sao mai không cùng sáng
Có bao giờ cùng trở lại vườn xưa.
(Vườn xưa - Nhạc: Thế Bảo, lời thơ: Tế
Hanh)*

*Ơi con sông đã tắm mát cả tuổi thơ
Như vẫn nghe (nghe) tiếng hát đàn bờ xe ơi dạt
đào
Như vẫn nghe (nghe) tiếng hát giọng hò khoan ơ
ngọt ngào
Ơi con sông nhớ tiếng hát mẹ ầu ơ!
Nuôi nắng con theo đất nước lòng mẹ thương như
nguồn sông Trà
Bao tháng năm xa cách ấy mẹ đợi con bên bờ sông
Trà.
(Hồi dòng sông Trà - Thế Bảo)*

Gió lên đi! Cho tôi nghe tiếng lá mía reo

*Tiếng reo êm đềm càng nghe càng xao xuyến
Mưa thôi đừng mưa cho tôi nhìn núi Ấn
Hòa màu xanh quê hương trọn màu xanh thân
thương
Ơi một tên sông mà người đi thương nhớ, người ơ
mãi đợi chờ
Dòng sông ân tình dòng sông thủy chung
Ơi con sông Trà yêu thương!
(Về lại sông Trà - Vĩnh An)*

*Anh theo mùa xuân đi cuối đất cùng trời
Vẫn nhớ về quê mình Quảng Ngãi
Trong khói lửa ngoan cường anh đứng
Đất quê mình đẹp những chiến công...
Thương quê mình anh lại càng thương
Giữ yên lành Quảng Ngãi quê ta.
(Nhớ về Quảng Ngãi - Vũ Trung)*

*Anh đi qua Việt Bắc nhớ hoa hồi biên giới
Anh đi tới miền Trung thoảng hương trầm xứ Nghệ
Anh đi vô Đồng Tháp có hương sen thơm ngát
Anh vẫn không quên hương quế Trà Bồng.
(Hương quế Trà Bồng - Đào Việt Hưng)
Trà Giang chiều miên man chợt rung lên ngỡ
ngàng
Ồ! Ai về mang nắng xóa đầy vai
Trà Giang giọt nắng khuâng thành tơ giăng bốn bề
Chiều ai về mang nắng xóa đầy vai...
(Một thoáng sông Trà - Trần Xuân Tiên)*

*Rồi mùa xuân anh theo lời hát lên nương tìm em
Qua con suối muôn hoa khoe màu
Chim chơ rạo hót như đang vẫy chào
Một mùa xuân bình nhịp chiêng...
(Ba Tơ quê em - Nguyễn Thế Truyền)*

2.6. Những tên làng, tên núi, tên sông

Ngoài các đề tài và nội dung tóm lược trên, các ca khúc (giai đoạn 1975-1995) trong Tuyển tập 50 năm Ca khúc Quảng Ngãi đã nhắc đến rất nhiều những tên sông, tên núi và địa danh ở Quảng Ngãi trong giai đoạn này. Đó là những tên sông, bến, hồ theo các cách gọi khác nhau: Sông Trà (sông Trà Giang, Trà Khúc), sông Re, sông Vệ, bến Tam Thương, hồ Tôn Dung; Những tên núi như: núi Thiên Ấn, núi Xương Rồng, núi Cao Muôn; Những địa danh thân thương của Quảng Ngãi như: Ba Tơ, Ba Gia, Bình Sơn, Chợ Chùa, Dung Quất, Đồng Cát, Đức Phổ, Đức Phong, Mỏ Cày, Mộ Đức, Mỹ Khê, Nghĩa Hành, Sa Huỳnh, Sa Kỳ, Sơn Hà, Sơn Mỹ, Thạch Nham, Trà Bồng, Vạn Tường, v.v...

2.7. Về chất liệu âm nhạc

Như đã đề cập trên đây, Quảng Ngãi là một vùng đất thuộc Nam Trung Bộ, các vùng miền núi là một phần của không gian văn hóa Trường Sơn Tây Nguyên.

NGHỆ THUẬT - ARTS

Chính vì điều kiện tự nhiên và môi trường sống đa dạng (có rừng núi, đồng bằng, trung du và ven biển), cũng như có sự giao lưu tiếp biến văn hóa trong quá khứ nên dân ca dân nhạc ở đây rất phong phú và đặc sắc. Nhiều bài dân ca rất nổi tiếng từ đây như: Lý Thương nhau, Lý Kéo Chài, Lý Tang tít, Lý Vọng phu, Hồ Giọt chì, Hồ Giã gạo, Hồ Giã vôi, Hồ hụi, Hồ Kéo lưới, Hát ông, Hát Nhân ngãi, Hát Bài chòi (Hồ thai), Hát Sắc bùa,... Ngoài ra, các dân tộc thiểu số nơi đây đều có vốn dân ca dân nhạc rất phong phú và đa dạng góp phần tạo nên những giá trị âm nhạc truyền thống rất quý báu cho một vùng đất. Chất liệu âm nhạc truyền thống chính là nguồn sữa mẹ tươi mát, trong lành nuôi dưỡng tâm hồn, nhân cách các thế hệ; là nguồn cảm hứng vô tận đối với văn nghệ sĩ trong tỉnh và ngoài tỉnh Quảng Ngãi.

Bên cạnh những địa danh của những làng quê trong tỉnh, nhiều ca khúc giai đoạn này cũng đã sử dụng một số chất liệu âm nhạc truyền thống Nam Trung Bộ, trong đó chủ yếu là dân ca (trước đây còn gọi là dân ca Khu V) rất hiệu quả. Tiêu biểu trong số này có: Hát về con kênh Thạch Nham (Hà Sâm), Hồ Thạch Nham - mùa xuân sông Trà (Trương Quang Lục), Nghe câu ca Đất Quảng (Trần Đức Hùng), Nhớ về Quảng Ngãi (Vũ Trung), Khúc hát về Quảng Ngãi (Điền Sơn), Câu lý sông Trà (Phạm Tuy),... Có những ca khúc được phát triển từ chất liệu miền núi, như: Giai điệu nhà sàn (Phan Quý), Điện sáng trên rừng Ba Tơ (Phạm Anh Trung), Ba Tơ quê em (Nguyễn Thế Truyền),...

3. KẾT LUẬN

Giai đoạn 1975 - 1995 là một khoảng thời gian rất có ý nghĩa về mặt lịch sử và nghệ thuật sau ngày thống nhất đất nước 30 - 4 - 1975. Nhiều thế hệ tác giả với những ca khúc về Quảng Ngãi giai đoạn này, căn bản có thể chia thành hai thế hệ: Thế hệ trưởng thành trong chiến tranh và thế hệ trưởng thành sau chiến tranh. Họ cùng nhau sáng tác và dành cho miền quê Quảng Ngãi những tình cảm yêu mến dạt dào. Chính vì vậy, hầu hết những ca khúc giai đoạn này đã gắn liền với đời sống tinh thần của người dân trong nhiều thế hệ cho đến hôm nay, là món quà vô giá đối với mảnh đất và con người Quảng Ngãi.

Từ năm 1998 sau khi Tuyển tập 50 năm Ca khúc Quảng Ngãi (1945 - 1995) ra đời, Sở Văn hóa - Thông tin Quảng Ngãi cũng đã xuất bản nhiều Tập ca khúc, tập trung vào những sáng tác về vùng quê Quảng Ngãi. Trong đó, tiêu biểu là Tuyển tập ca khúc Âm vang dòng sông (2003), do Nguyễn Thế Truyền biên tập và tuyển chọn, họa sĩ Thanh Tùng vẽ bìa và Quảng Ninh kể nhạc; Khúc hát miền Tây Quảng Ngãi (Tuyển tập ca khúc nhiều tác giả) (2013), do Tiến sĩ Nguyễn Đăng Vũ (Giám đốc Sở VH, TT&DL Quảng Ngãi lúc bấy giờ) làm Chủ nhiệm, nhạc sĩ

Phạm Minh Đát và nhạc sĩ Đoàn Đăng Đức biên tập âm nhạc, Nhà xuất bản Âm nhạc xuất bản; v.v... Tất cả những công trình trên, đều góp phần tạo dựng nên một bức tranh sáng tạo âm nhạc về một miền quê có núi Ấn - sông Trà, thân thương của đất nước.

LIỆU THAM KHẢO

- Tạ Hiền Minh (chủ biên). (1996).** *Đời sống văn hóa các dân tộc thiểu số tỉnh Quảng Ngãi. Sở Văn hóa thông tin Quảng Ngãi.*
- Bùi Hồng Nhân (chủ biên). (2001).** *Quảng Ngãi - đất nước - con người - văn hóa (tái bản có bổ sung). Sở Văn hóa thông tin Quảng Ngãi.*
- Nhiều tác giả. (1998).** *Tuyển tập 50 năm ca khúc Quảng Ngãi (1945 - 1995). Sở Văn hóa - Thông tin Quảng Ngãi.*
- Hội Nhạc sĩ Việt Nam. (1997).** *Nhạc sĩ Việt Nam hiện đại. Hà Nội.*
- Hội Nhạc sĩ Việt Nam. (2007).** *Nhạc sĩ Việt Nam. Hà Nội.*
- Trịnh Thị Thúy Khuyên (2023),** *Dạy học hát ca khúc viết về Thanh Hóa cho sinh viên ĐH Thanh nhạc giọng soprano tại Trường ĐH VH, TT&DL Thanh Hóa, Luận án tiến sĩ Sư phạm âm nhạc, Trường ĐH Sư phạm Nghệ thuật Trung ương.*
- Nguyễn Đăng Vũ. (2023).** *"Du lịch Quảng Ngãi thập nhị cảnh". Báo Quảng Ngãi, 18/3/2023.*
- Quốc sử quán Triều Nguyễn. Đại Nam nhất thống chí. Nxb. KHXH, Hà Nội, 1970, tập II, trang 361,379.**